

TIMO STRANDBERG
geriatrian professori
Helsingin ja Oulun yliopistot
ja HUS

Kohonneen verenpaineen hoito ehkäisee muistisairauksia

Etenkin keski-ikäisen kohonnut verenpaine enustaa epidemiologisissa tutkimuksissa muistisairauden kehittymistä (1). Sen sijaan epävarmempaa on ollut, voidaanko verenpainetta alentamalla ehkäistä muistisairautta vai aiheuttaako se peräti kognition huononemista.

Asiasta on saatu merkittävää uutta tietoa suuren amerikkalaisen satunnaistetun ja kontrolloidun SPRINT MIND -tutkimuksen tuloksista (2): tehokkaampi verenpaineen alentaminen (systolinen paine alle 140 mmHg vs. alle 120 mmHg) vähensi merkittävästi lievän kognitiivisen heikentymisen (mild cognitive impairment, MCI) ja kliinisen muistisairauden yhteenlaskettua ilmaantuvuutta. SPRINT tehtiin 102 tutkimuskeskuksessa ja hoito perustui yleisiin verenpainelääkkeisiin. Tulosten voidaan siis olettaa kuvastavan tavanomaisia hoitotilanteita.

Pelkän muistisairauden ilmaantuminen ei aivan saavuttanut tilastollista merkitsevyyttä (riskisuhte 0,83; 95 %:n luottamusväli 0,67–1,04), eikä merkittävästi vähentynyt lievä kognitiivinen heikentyminen (0,81; 0,69–0,95) ollut ensisijainen tulostapahtuma. Tämän takia tutkimustulos oli tiukasti ottaen negatiivinen. Tämä kanta olisi ymmärrettävä, jos SPRINT olisi ensimmäinen aiheesta julkaistu tutkimus. Mutta kun aiheesta on jo ennestään useita tutkimuksia, on tulosta syytä tarkastella niiden valossa.

Seitsemässä satunnaistetussa verenpainelääketutkimuksessa yhtenä tulostapahtumana on ollut kliininen muistisairaus (SHEP, Syst-Eur, SCOPE, PROGRESS, HYVET-COG, preDIVA, SPRINT MIND). Riskisuhteen piste-estimaatti on ykköistä pienempi kaikissa muissa paitsi SCOPE-tutkimuksessa (jossa 84 % lumeryhmästäkin käytti verenpainelääkettä). Niinpä näistä tutkimuksista tehdyssä meta-analyysissä (lähetetty julkaistavaksi), muistisairauden väheneminen on tilastollisestikin merkitsevä (0,87; 0,77–0,97). Koska lievä kognitiivinen heikentyminen on kliinisen muistisairauden riskitekijä, myös sen merkitsevä väheneminen SPRINT MIND -tutkimuksessa verenpainetta tehokkaasti alennettaessa on tärkeä havainto.

Muistisairauden ja kohonneen verenpaineen yhteydelle löytyy myös hyviä patogeneettisiä selityksiä suurten ja pienten valtimoiden vaurioista (aivojen mikrovuodot ja -infarktut, val-

*Tulokset antavat jo
lisäaiheen tehostaa
verenpainetaudin hoitoa.*

kean aineen muutokset) (1). Riskin 13–15 %:n vähenemä on sellaisenaan vaatimaton, mutta verenpainetaudin yleisyyden takia väestötasolla merkittävä.

Oikeastaan on hämmästyttävää, että muistisairauden kehityshistorian kannalta suhteellisen lyhytkestoisissa (2–6 vuotta) hoitotutkimuksissa voidaan osoittaa vaikutusta muistisairauden ilmaantumiseen (1). Tutkimuksissa on myös ollut tavallista, että vertailuryhmän potilaitakin hoidetaan verenpainelääkkeillä, ääri-esimerkkinä SCOPE-tutkimus (3), ja näin vertailtujen ryhmien verenpaine-ero pyrkii pieneneen.

Muistisairaudet ovat vanhenevassa väestössä tärkeä ja kallis sairausryhmä, joka lisää hoivan tarvetta. Teholtaan varsin rajalliset oireenmukaiset lääkkeet kehitettiin yli 20 vuotta sitten, eikä parantavaa hoitoa ole vielä löytynyt. Etenkin FINGER-tutkimuksen tulokset neuropsykologisilla testeillä mitatun kognition heikentymisen estosta monimuotoisella elintapainterventiolla (4) ovatkin siirtäneet maailmanlaajuista kiinnostusta muistisairauksien ehkäisyyn.

Elintapamuutosten vaikutuksia klinisiin tulostapahtumiin vielä selvitetään, mutta SPRINT MIND -tutkimuksen tulokset antavat jo lisäaiheen tehostaa verenpainetaudin hoitoa. Jos elintapamuutokset eivät riitä, nykyllä lääkkeet ovat hyvin siedettyjä, turvallisia ja geneerisinä valmisteina myös edullisia. ●

KIRJALLISUUTTA

- 1 Iadecola C, Yaffe K, Biller J ym. American Heart Association Council on Hypertension; Council on Clinical Cardiology; Council on Cardiovascular Disease in the Young; Council on Cardiovascular and Stroke Nursing; Council on Quality of Care and Outcomes Research; and Stroke Council. Impact of hypertension on cognitive function: A Scientific Statement From the American Heart Association. *Hypertension* 2016;68:e67–e94.
- 2 SPRINT MIND Investigators for the SPRINT Research Group. Effect of intensive vs standard blood pressure control on probable dementia: A randomized clinical trial. *JAMA* 2019;321:553–61.
- 3 Lithell H, Hansson L, Skoog I ym; SCOPE Study Group. The Study on Cognition and Prognosis in the Elderly (SCOPE): principal results of a randomized double-blind intervention trial. *J Hypertens* 2003;21:875–86.
- 4 Kivipelto M, Kulmala J, Lehtisalo J ym. FINGER-elintapaohjelma – toimintamalli kognitiivisen toimintakyvyn tukemiseen. *Suom Lääkäril* 2019;74:183–6.

SIDONNAISUODET

Timo Strandberg:
Kohonneen verenpaineen Käypä hoito -suositusten työryhmän jäsen, koulutus-, konsultaatio- ja tutkimusyhteistyötä verenpainelääkkeitä markkinoivien yritysten kanssa (MSD, Novartis, Orion, Pfizer, Servier).